

PRÁCE S ATLASEM

Celkem 30 bodů

1

6 bodů

Desertifikace, neboli rozšiřování pouští, se netýká pouze Afriky – hrozí i v jižní Evropě. Nejakutněji se dotýká jednoho z velkých evropských poloostrovů, především kvůli nedostatečným srážkám a vysokým teplotám. Na některých místech tohoto poloostrova jsou průměrné roční srážky nižší než 400 mm a průměrné lednové teploty šplhají přes 10°C.

a) O kterém poloostrovu je řeč?

b) Napiš 3 pobřežní města s více než 100 tisíci obyvateli, nacházející se na tomto poloostrově. Tato města musí zároveň splňovat obě výše uvedené charakteristiky týkající se průměrných ročních srážek (do 400 mm) a průměrných lednových teplot (přes 10°C).

2

10 bodů

Moderní společnost stojí na spotřebě energetických surovin – využívá je k výrobě elektrické energie a tepla, k dopravě, v průmyslu i zemědělství. Hospodářský rozvoj Evropy byl do značné míry založen na těžbě a využití fosilních paliv. V posledních desetiletích však byla těžba těchto surovin v řadě vyspělejších zemí Evropy výrazně utlumena, a to i s ohledem na životní prostředí. Evropa je tak dnes značně závislá na dovozu fosilních paliv, ať už z Ruska, Severní Afriky či Středního východu. Přesto se v Evropě tyto suroviny na řadě míst stále těží.

Níže jsou uvedeny vybrané evropské regiony, typické těžbou určité **energetické suroviny**.

Uveď, o kterou surovinu se jedná:

Asturie – _____

Slezské vojvodství – _____

Valašská nížina – _____

Dolní Rakousy – _____

Sasko a Braniborsko – _____

jižní Wales – _____

Estonsko – _____

Ústecký kraj – _____

Severní moře (dvě suroviny) – _____

Pan Gazčuk, ruský milionář, se rozhodl pro malý výlet ve svém soukromém tryskovém letadle. Poletí napříč evropskou částí Ruska, a to přibližně od severu k jihu. Sleduj jeho let a **doplň chybějící pojmy**:

Letadlo odstartovalo ze severního pobřeží poloostrova _____.
Tento poloostrov se nachází na severoruském pobřeží a je proslaven těžbou fosfátů.
Po krátké době letu na jih byla lesotundra, ubíhající pod letadlem pana Gazčuka, nahrazena zdánlivě nekonečným pásmem jehličnatých lesů, které se nazývají _____. Aby se vyhnul hustému leteckému provozu nad Moskvou, uhnul náš cestovatel po nějaké době k jihovýchodu. Tím se ocitnul nad Nižněgorodskou nádrží, ležící na řece _____. Nějakou dobu sledoval její tok, pak ale uhnul zpět na jihozápad a vrátil se obloukem ke svému původnímu kurzu. Ten ho zavedl nad řeku Don. To již byly jehličnaté lesy pod Gazčukovým letadlem nahrazeny pásmem téměř bezlesých _____, dnes ovšem intenzivně využívaných pro zemědělství. Náš cestovatel chvíli sledoval tok Donu a poté udělal druhý a poslední větší oblouk na své cestě, tentokrát k jihozápadu. Tím nakrátko vstoupil do ukrajinského vzdušného prostoru. Zde se mu otevřel pohled na ohromné doly regionu zvaného Donbas, v nichž se těží hlavně _____. Gazčuk pod sebou dokonce nakrátko zahlédl centrum a největší město Donbasu, _____, které má téměř milión obyvatel. Po tomto ukrajinském intermezzu se letadlo obrátilo k jihovýchodu a po zbytek letu již neopustilo ruský vzdušný prostor. Let byl zakončen v tradičním ruském turistickém letovisku _____ na pobřeží Černého moře. To našemu milionáři nabídlo nejen mořské koupele, promenády, lázně a hotely, ale i výlet helikoptérou do nedalekých hor. Vždyť zde vlastně začíná mnohasetkilometrové pásmo pohoří _____, které již asi 50 kilometrů od uvedeného letoviska přesahuje výšku 3 000 metrů nad mořem!

PÍSEMNÝ TEST GEOGRAFICKÝCH ZNALOSTÍ

Celkem 40 bodů

4

6 bodů

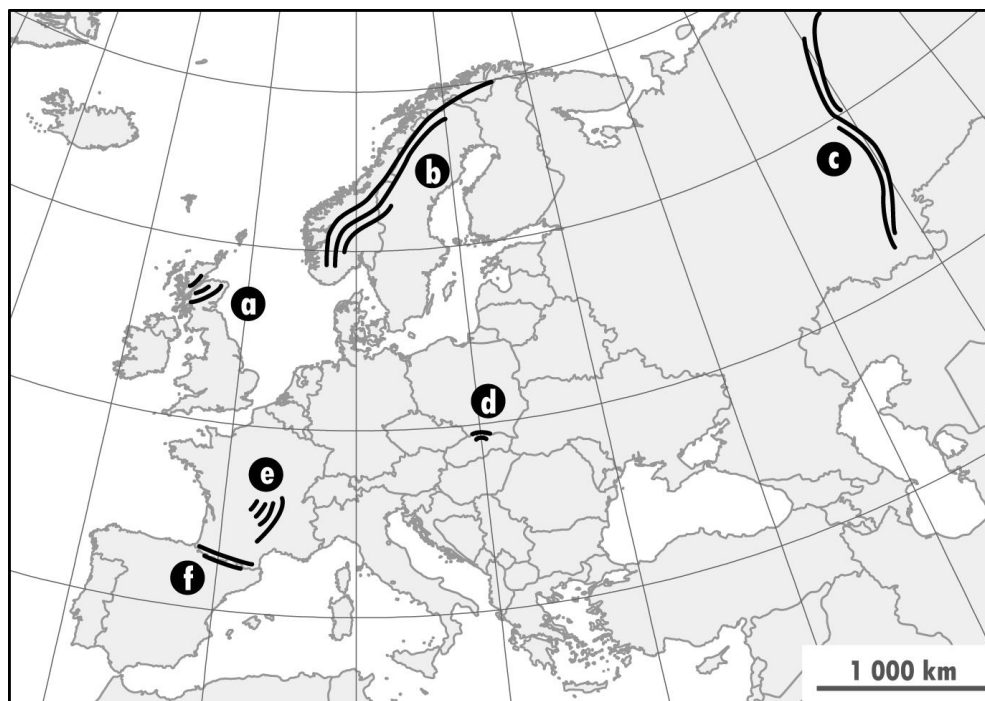
V západní Evropě převažuje oceánské podnebí. Směrem na východ ale vliv oceánu klesá, a v evropské části Ruska tak již převládá podnebí kontinentální.

Stručně vysvětli, jaké jsou hlavní rozdíly mezi kontinentálním a oceánským podnebím.

5

6 bodů

V přiložené mapce je schématicky zakresleno šest evropských pohoří. **Urči tři z nich, která svou výškou přesahují 2 000 metrů nad mořem.** Do přiložené tabulky uveď písmena, jimiž jsou tato tři pohoří označena na mapě, a přiřaď k nim, jak se nazývají.

<i>Písmeno</i>	<i>Název pohoří</i>

6

6 bodů

Před příchodem prvních zemědělců – tedy před mnoha tisíci lety – byla střední Evropa převážně zalesněná. Existovala zde ale jedna významná výjimka. V jednom regionu převládaly téměř bezlesé lesostepi až stepi, travnaté planiny s minimem stromů, občas přerušované malými vlhkými lesíky, slanými jezírky či bažinami kolem řek. Byla to krajina podobná velkým euroasijským stepím, které známe například z Ruska či Ukrajiny. Zde ve střední Evropě se rozkládaly na ploše asi 50 000 km² a dnes jsou intenzivně využívány pro zemědělství. Nepřehlédnutelným rysem zdejší krajiny jsou tradiční studny s mohutnými vahadly.

a) Jak se tento typ stepi nazývá?

b) Ve které zemi se nachází?

7

6 bodů

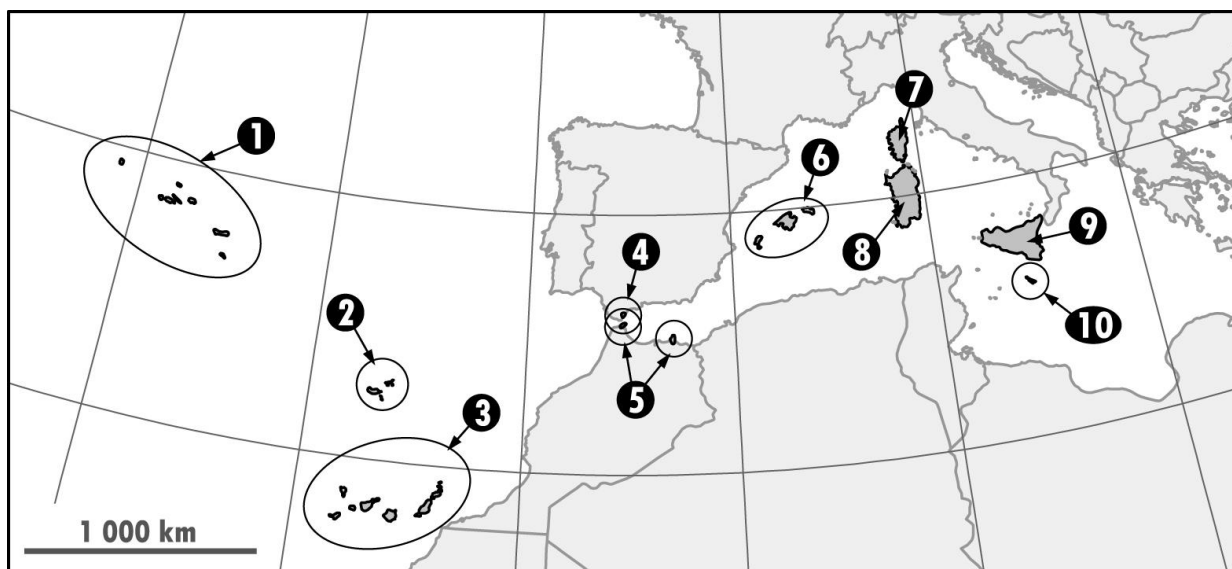
Evropa se řadí mezi hospodářsky nejvyspělejší části světa; řada evropských firem pak patří mezi největší na světě. Z 50 největších světových firem (dle obrátu) jich má více než 15 sídlo v Evropě. Z nich jsme vybrali šest. **Doplň následující tabulku, obsahující názvy a zaměření těchto firem a států, kde mají tyto firmy ústředí (tedy ze které země pochází).**

<i>Pořadí</i>	<i>Název firmy</i>	<i>Zaměření, odvětví</i>	<i>Stát</i>
2.	Shell		
6.	BP		Velká Británie
14.		Výrobce automobilů (největší v dané zemi)	Německo
21.	E.ON		Německo
27.	Allianz		
41.	Tesco	Obchodní řetězec (supermarkety)	

8

8 bodů

V západním Středomoří a přiléhající části Atlantiku se nachází mnoho ostrovů, souostroví a malých pobřežních regionů, jež jsou buď závislými územími, nebo přímými součástmi některých evropských států. V přiložené mapce jsou označeny čísla. **Do tabulky uveď, kterému státu příslušná závislá území patří a jak se nazývají.**

Číslo v mapě	Název	Stát
1		
2	Madeira	
3		
4		
5	Ceuta a Melilla („Severoafričské osady“)	
6	Baleáry (Mallorca)	
7		
8		
9		
10		(nezávislý stát)

9**4 body**

V době „Studené války“ (přibližně 1945–1990) spolu soupeřily dva hlavní světové bloky – jeden demokratický a kapitalistický, druhý komunistický s centrálně plánovaným hospodářstvím. Linie, která oba bloky v Evropě oddělovala, se nazývala „Železná opona.“ Takto ji ve svém slavném projevu pojmenoval již roku 1946 Sir Winston Churchill.

Níže je přiložena současná politická mapa Evropy. **Zakresli do ní co nejpřesněji průběh Železné opony.** Pozor: čára nemusí být spojitá – na jednom či dvou místech ji přerušuje moře.

10

4 body

Velkoměsta anglicky mluvících zemí patří mezi hlavní centra světové politiky, hospodářství i kultury. Jsou také hojně navštěvována turisty, které přitahují „ikonické“ stavby jako třeba White House ve Washingtonu, Buckingham Palace v Londýně nebo Opera House v Sydney.

Níže je uvedeno 12 vybraných budov a jiných staveb, parků a přírodních útvarů, ulic a náměstí z velkoměst Severní Ameriky, Velké Británie, Austrálie a Jižní Afriky. **Podtrhni 4 z nich, které se nachází v Londýně.**

Arlington Cemetery - Central Park - Empire State Building - Fifth Avenue

Golden Gate Bridge - Harbour Bridge - Hyde Park - Piccadilly Circus - Table Mountain

Times Square - Trafalgar Square - Waterloo Station

PRAKTICKÁ ČÁST

Celkem 30 bodů

Využití ploch v Evropě

Pojmem „využití ploch“ označujeme účel, pro který společnost využívá jednotlivé pozemky – některý pozemek je využit jako orná půda, jiný jako vinice, rybník, les či je zastavěn budovami. Rozlohy jednotlivých typů pozemků můžeme postupně sčítat za větší a větší celky; získáme tak údaje o využití ploch za obce, okresy nebo celé státy.

Celkovou rozlohu státu si můžeme rozdělit na tři základní kategorie využití ploch: zemědělskou půdu, lesy a ostatní plochy. Přehledně si toto dělení můžeme zanést do tabulky:

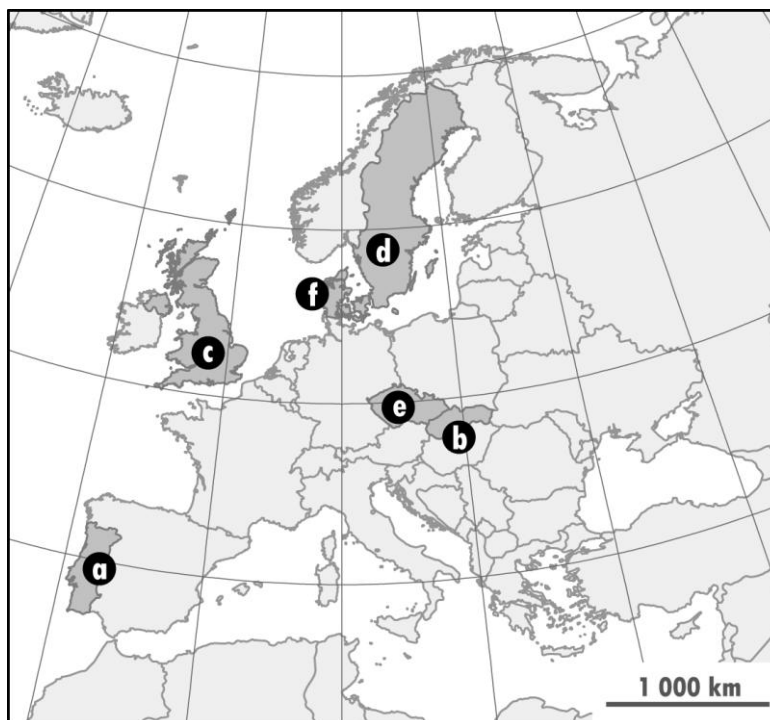
Základní kategorie	Dílčí kategorie	Poznámka
1. Zemědělská půda	1.1. Orná půda	
	1.2 Trvalé kultury	Např. vinice, sady, chmelnice, zahrady, plantáže citrusů či olivovníků
	1.3 Travní porosty	Louky a pastviny
2. Lesy		
3. Ostatní plochy		Např. zastavěná půda, silnice a železnice, vodní plochy, nevyužívaná půda či mokřady

1. Zemědělská půda je tvořena 1.1 ornou půdou, 1.2 tzv. „trvalými kulturami“ (např. vinice, sady, chmelnice, zahrady, plantáže citrusů či olivovníků apod.) a 1.3 travními porosty (louky a pastviny). 3. Ostatní plochy představují jakýsi „zbytek“ území státu, např. zastavěnou půdu, silnice a železnice, vodní plochy, nevyužívanou půdu, mokřady atd.

Zastoupení jednotlivých kategorií využití ploch se v různých státech liší.

Tvým úkolem je nyní správně určit, jaké zastoupení kategorií využití ploch má šest vybraných evropských států.

Budeme se zabývat těmito státy (a–f) viz mapa na následující straně:

V tabulce jsou uvedeny údaje o využití ploch pro těchto šest vybraných států. Aby byly údaje porovnatelné pro různě velké země, byly hektarové rozlohy přepočteny na procenta.

	Sloupec 1	Sloupec 2	Sloupec 3	Sloupec 4	Sloupec 5	Sloupec 6
Stát / Využití ploch (%)						
Orná půda	6	41	29	25	57	12
Trvalé kultury	0	1	0	0	0	9
Travní porosty	2	13	11	46	5	19
Lesy	69	34	40	12	13	38
Ostatní plochy	23	11	20	17	25	22
Celkem	100	100	100	100	100	100

Zdroj: FAO OSN (<http://faostat.fao.org/>)

11**12 bodů**

Podle mapy doplň první řádek tabulky: Který sloupec s údaji o využití ploch patří kterému státu? Do tabulky doplň vždy kromě písmene označujícího v mapě daný stát (a až f) také jeho název.

Úkol je to obtížný, nabízíme ti nápovědu:

Státy ve sloupcích 1, 4, 5 a 6 byly vybrány tak, aby pro každý z nich byla charakteristická jedna kategorie využití ploch. Jak můžeš vidět v tabulce, v jednom sloupci je velmi vysoký podíl orné půdy, v jiném je vysoký podíl lesů, jinde travních porostů a jiný sloupec má zase neobvykle vysoký podíl trvalých kultur. Zkus si postupně představit „typickou“ krajinu, kterou bys našel ve státě ve sloupci 1, ve sloupci 4, ve sloupci 5 a ve státě ve sloupci 6. Zároveň si představ, jak vypadá „typická“ krajina ve všech státech a-f na mapě a přemýšlej, kterým sloupcům tabulky odpovídá. Využij k tomu všechny znalosti, které máš o geografii Evropy. Jakmile přiřadíš sloupce 1, 4, 5 a 6, určení zbývajících dvou (2 a 3) by již nemělo být tak obtížné.

12**10 bodů**

U každého státu jednou větou vysvětl, co tě k jeho přiřazení vedlo. Postupuj následovně:

a) Nejdříve se věnuj státům ve sloupcích 1, 4, 5 a 6. Jak jsme již uvedli a jak je patrné z tabulky, každý z těchto států má neobvykle vysokou rozlohu jedné z kategorií využití ploch. Zkus vysvětlit **proč**.

Ke správné odpovědi by tě měly **dovést následující krátké otázky**.

Opět zapoj všechny své znalosti o geografii Evropy, ale i o geografii a historii jednotlivých států. Pokud si nejsi jist, jak odpovídat, podívej se na dva příklady v rámečku níže.

Otázka I: Proč má stát ve sloupci 1 tak málo orné půdy a naopak tolik lesů?

Otázka II: Proč má stát ve sloupci 4 tak málo lesů a naopak tolik travních porostů?
Jakou roli zde hrál historický vývoj státu?

Otázka III: Proč má stát ve sloupci 5 tolik orné půdy?

Otázka IV: Proč má stát ve sloupci 6 tolik trvalých kultur? Jaké přírodní podmínky mu to umožňují?

Příklad 1: Švýcarsko má 10 % orné půdy, 1 % trvalých kultur, 27 % travních porostů, 31 % lesů a 31 % ostatních ploch.

Otázka: Proč má Švýcarsko tak málo orné půdy?

Odpověď: Protože je to hornatá země a má proto nevhodné přírodní podmínky pro hospodaření na orné půdě (strmé svahy, neúrodné horské půdy, chladné klima atd.).

Příklad 2: Ukrajina má 56 % orné půdy, 1 % trvalých kultur, 14 % travních porostů, 17 % lesů a 12 % ostatních ploch.

Otázka: Proč má Ukrajina tolik orné půdy?

Odpověď: Protože je to převážně nížinatá země s velmi úrodnými půdami, které jsou vhodné pro obdělávání.

b) Nyní vysvětli, co tě vedlo k přiřazení států ve sloupcích 2 a 3. Jistě sis už všimnul, že využití ploch se v těchto dvou státech příliš neliší, ani jedna ze zemí příliš nevybočuje z evropského průměru. Přesto – stát ve sloupci 2 má o něco více orné půdy, a naopak stát ve sloupci 3 má o něco více lesů.

Otázka V: Jaké jsou důvody pro to, že má stát ve sloupci 2 více orné půdy a méně lesů než stát ve sloupci 3? Sehrály zde roli přírodní podmínky?

Tabulka uvádí pět pojmů, které se týkají krajin některých ze šesti výše rozebíraných zemí. Může jít o jednotlivé krajinné prvky či o popis celkového charakteru krajiny.

Vyplň prázdné buňky v tabulce: dopiš pojem nebo jeho stručné vysvětlení.

Z výše uvedených šesti zemí (a-f), se kterými jsi dosud pracoval/a, vždy vyber jednu, kde se daný jev nejčastěji vyskytuje (pro kterou zemi je takový jev typický)

Pojem	Vysvětlení, popis	Stát, pro který je jev typický
	Strom, z jehož kůry se vyrábí zátky do láhví	
	Vřesoviště a rašeliniště, kamenné či křovinaté zídky mezi poli	
	Otevřený povrchový důl na hnědé uhlí	
Macchie		
Salaš		